

ASO YÖNETİM KURULU BAŞKANI NURETTİN ÖZDEBİR - Sayın Başkan, değerli Meclis üyeleri, basınımızın değerli temsilcileri; hepinizi şahsım ve Ankara Sanayi Odası Yönetim Kurulu adına saygıyla selamlıyorum.

Değerli Meclis üyeleri, dün Cumhuriyetimizin Kuruluşunun 95. Yıl Dönümü'nü büyük bir gurur ve coşkuyla kutladık. Biz Ankara sanayicileri olarak cumhuriyetimizin bekası, ebet müddet devam edebilmesi için üretmek mecburiyetindeyiz, üretmeye devam ediyoruz. Daha da iyisini, daha da yüksek kaliteli ürünleri, yüksek teknoloji ürünleri de inşallah üreteceğiz.

Dün Cumhuriyetimizin 95. Kuruluş Yıl Dönümü'nü çok güzel bir eserle taçlandırdık. İstanbul Havaalanı'nın açılışını hep beraber kutladık. Türkiye Cumhuriyeti tarihinde tek seferde yapılan en büyük yatırım; 10 milyar 250 milyon euroyla bu yatırım Türkiye'de tek seferde yapılan en büyük yatırım olarak tarihe geçti. Gerçekten fevkalade, etkinlik olarak da, kullanım olarak da muazzam bir eser. Bugün de ilk resmî uçuşlar başlıyor. O havaalanına ilk ekip içerisinde biz de vardık. Ben Celal Bey'e çok teşekkür ediyorum özelde. Ankara'dan uçak kaldırdılar, biz de Yönetim Kurulu ve Başkanlık Divanı olarak Celal Bey'in konuğu olarak oraya intikal ettik. Allah hayırlı uğurlu etsin, hayırlı kazançlar nasip etsin, hayırlı yolculuklar nasip etsin inşallah.

Bu büyük eserin kazandırılmasında başta Sayın Cumhurbaşkanına bu hayali ortaya koyup gerçekleştirmenin arkasında durduğu için ona karşı şükranlarımı arz ediyorum. Ama ayrıca, bu muhteşem esere katkı sağlayan onlarca ASO üyesi var. Başta bunun yüklenici şirketleri olan Cengiz, Limak, Kolin, Mapa, Kalyon... Bunların içerisinde sadece Kalyon bizim üyemiz değildi ama Ankara'da kurdukları tesisle beraber onlar da bizim üyemiz oldu. Bu 5 şirket Türkiye'ye bu güzel eseri kazandıran 5 şirket aynı zamanda Ankara Sanayi Odasının üyesi olduğu için büyük bir mutluluk da duyuyorum. Celal Bey'in şahsında hem Kolin ailesine hem de bu 5 şirkete, yapmış oldukları bu güzel eserden, yapmış oldukları bu güzel mücadeleden dolayı -ne zorluklarla karşılaştıklarını kısmen biliyorsunuz- kendilerine çok teşekkür ediyorum. Onlarca üyemiz de, özellikle Celal Bey'in Ankara'dan vasıta ettiği tedariklerin çoğunun yapılması talimatı nedeniyle birçok firmamız da o üçüncü havalimanının oluşumunda, inşasında hizmet verdiler. Burada Levent Akçakoca kardeşim, kendi tabiriyle, tavan ile taban arasındaki her şeyi kendisi yapmış. Gerçekten yapmış oldukları şeyler son derece güzeldi; kontuarlar, içerideki havalandırma kısımları, reklam panoları hariç hepsi sizin elinizden çıktı herhâlde. Korkuluklar; merdivenlerin korkulukları, bahçedeki korkuluklar, aydınlatma direkleri filan hepsi dâhil onları o yaptı. Seyit Bey de camlarını taktı. Celal Bey, bunlar herhâlde parayı koyacak yer bulamıyorlardır. Elllerine kollarına sağlık, çok güzel olmuş. Herkese, emeği geçen herkese, orada çalışan herkese; amelesinden ustasına, mühendisinden patronuna kadar hepinize çok teşekkür ediyorum. Ülkemize güzel bir eser kazandırdınız.

Son anlarda, biliyorsunuz, provokasyonlar yapıldı. Sanki işçiler orada mağdur oluyorlarmış gibi birtakım şeyler çıkartıldı. Ben konuyu polis camiasından da takip ettim, orada tutuklu olanların hiçbirisi orada işçi değil, güvenlik tellerini keserek olay çıkartmak için oraya giren kişiler. Maalesef basında bu konu biraz egzajere edilerek anlatıldı. Orada yakalananların hemen hemen hepsi orada işçi olmayan, adı sanı da çok fazla duyulmamış bir sendikamızın üyeleri. Meyve veren ağaç taşlanır, olacak böyle şeyler. İnşallah bundan sonra başarıyla devam ederiz.

Efendim, geçtiğimiz ay içerisinde yani bu ay içerisinde Yüksek İstişare Kurulumuzu topladık; Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği mevzuatına ilave edilen bir hükümlerle Yönetim Kurulunun 2 katını geçmeyen şekilde, Meclis üyeleri ve organ üyeleri dışındaki üyelerimizden Yüksek İstişare Kurulu üyelerinin seçilmesi gerekiyordu. 22 tane Yüksek İstişare Kurulu üyemiz seçildi Yönetim Kurulumuz tarafından. Onlarla ilk toplantımızı yaptık. Bu bir tanışma toplantısıydı, bir ufuk gezintisiydi. İnşallah bundan sonra yılda 2 defa ama bizim şeyimiz mecburi olarak yılda 2 defa, onun dışında ihtiyari olarak istediğimiz kadar toplanabiliriz. Bu, Ankara'nın

duayenleri diyebileceğimiz bu insanların fikirlerini öğrenmek açısından, onların önerilerini dinlemek açısından faydalı bir toplantı oldu.

Bir de biliyorsunuz bu yılın son Meslek Komiteleri Ortak Toplantısı'nı 20 Ekimde Antalya'da yaptık. Kalabalık bir katılım oldu. Faydalı olduğunu zannediyorum. Basında epey bir yer aldı. Onun dışında da diğer oda başkanları tarafından veya başka sanayicilerimiz olmak üzere çeşitli yerlerden telefonlarla orada yapılan faaliyetlerle ilgili tebrik ettiler, güzel şeyler söylediler. Sizler adına ben de çok mutlu oldum.

Ercan Bey'e çok teşekkür ediyorum. Ercan Bey, Mobilya Sektörü İstişare Toplantısı'nı yaptı. Ankara içinden ve Ankara dışından mobilya sektörünün temsilcilerinin katıldığı, Maliye Bakanı Yardımcısı Nurettin Nebati Bey'in de katıldığı, Devlet Malzeme Ofisi Genel Müdürünün de katıldığı, başka bürokratların da katıldığı güzel bir toplantı yaptılar. Bütün Yönetim Kurulu üyesi arkadaşlarım da -ben Ankara dışındaydım, katılamadım- o toplantıya katıldılar. Ben toplantıya emek veren başta Ercan Bey olmak üzere diğer Yönetim Kurulu üyesi arkadaşlarıma da teşekkür ediyorum.

Efendim, ekonomik duruma gelince. Dolar kurunun 7,20 seviyelerinden 5,50 seviyelerini gördüğümüz bu günlerde kur açısından başarıdan söz edebiliriz. Özellikle kurun aşağı yönlü hareket etmesinin nedeni, yüksek faiz ortamında küresel piyasalarda ülkemiz lehine dönen olumlu havanın etkisiyle yabancı yatırımcıların ülkemize ilgisinin artmasından kaynaklanmaktadır. Biliyorsunuz 2 milyar euro Hazine borçlandı, 6 milyar euro teklif geldi yüzde 7,5'tan. 2 milyar euro borçlandık. Bu ayın başında veya birkaç gün sonra o para Türkiye'ye gelecek.

Türkiye, yıllarca kısa vadeli yabancı sermaye yatırımlarıyla Türk lirasını değerli hâle getirmiştir. Gelen bu para ekonomide sanal bir zenginlik yaratmış ve gelen sermaye katma değeri olmayan alanlarda kullanılması kaçınılmaz sonu getirmiştir. Bu süreç geçer, lakin yine tarihi tekerrürden ibaret olan günlere yeniden dönüyoruz, yeniden Türkiye'ye sıcak para girmeye başlayacak, yeniden TL'yi yabancı ülkelerin parasıyla değerlendireceğiz, yine suni bir iyileşme dalgası ortaya çıkacak. Geçmişten ders çıkartmadığımız sürece gelecekle ilgili kaygılar ortaya çıkacaktır.

Hemen hemen her 10 yılda biz bir ekonomik kriz yaşıyoruz. Bunun başlıca sebebi, yumuşak karnımız ve zaafımız olan cari açık. Burada şunu demek istiyorum: Biz paranın bol olduğu dönemde eğer üretime, imalat sanayisine önem vermiş olsaydık, üretimdeki dönüşümü, değişimi yapabilmiş olsaydık, verimliliğimizi artırmış olsaydık, daha fazla ihracat yapabilmiş olsaydık, cari açığımızı kapatabilmiş olsaydık veya makul seviyelere indirebilmiş olsaydık bu sıkıntıları yaşamazdık yani bir papazın çıkarttığı krizden hepimiz bu kadar etkilenmiş olmazdık. Ama unutmamamız lazım ki, tabii, kamu, almış olduğu kararlarla yön vericidir, bizim de basiretli tacirler olarak AR-GE'ye, inovasyona daha fazla önem verip daha yüksek katma değerli ürünler yapmak üzere çalışmamız lazım.

Ben hemen hemen bütün Meclis konuşmalarımda yargı, inovasyon ve verimlilik üzerinde duruyorum, konuyu vurgulamaya çalışıyorum. Belki bıktınız ama ben bıkmadan tekrar tekrar bunu söylemek zorundayım. Bunun için Ankara Sanayi Odası olarak yapmış olduğumuz birtakım girişimler, birtakım çalışmalar da var. Öncelikli olarak firmalarımızın eleman ihtiyacını karşılayabilmek adına, biliyorsunuz, Sincan'da bir SİMEP Projemiz var mavi yakalı yetiştiren. Onun dışında, Hacettepe'yle anlaştık, bir meslek yüksekokulu kuruldu. Bu meslek yüksekokulunda her dönem çocuklara 78 gün staj yaptırarak işletmelere kazandırmaya çalışıyoruz ve oldukça verimli bir şekilde devam ediyor.

AR-GE ve inovasyon yapabilecek mühendis ihtiyacını karşılamak üzere ASO Teknik Kolejinin yaptık. Orada da Başkanlığı şimdi Niyazi Bey yapıyor ve eğitim gayet güzel gidiyor, çok güzel bir performans var. Bundan sonra da daha iyi olacağına eminim. Bu başarıları yalnız bizim

tarafımızdan değil başkaları tarafından da takdir ediliyor, okulumuza ciddi bir teveccüh var. İnşallah her sene oradan 144 tane mühendis adayı yetiştirip onların mühendis olduktan sonra da tekrar işletmelere dönmesini bekliyoruz.

İşletmelerimizden buna sahip çıkıp üniversite döneminde de kendilerine burs imkânı sağlayanlar var. Yani bu çocuklarımızın üniversitedeki başarıları da artık duyulmaya başladı. Mesela hazırlığı okuyup da bu sene 2'nci sınıfa geçen bir öğrencimiz Teknofest'te otonom drone yarışmasında ikinci oldu. Bu başarıları da devam edecek. İnşallah onlardan çok şeyler bekliyoruz.

Efendim, enflasyon verileriyle ilgili birazdan daha detaylı bilgi vereceğim. Enflasyon gelecek dönemde görünmeyen maliyetler yükleyecek. Özellikle gelir dağılımının bozulması suretiyle sosyal olayları da tetikleyebilecek. Bununla ilgili de tedbirler alınması lazım.

Yaşadığımız dünya özellikle ticaret ve kur savaşları şunu ortaya koydu ki, artık ülkelerin en büyük silahı üretim, teknoloji seviyeleri, üretim kabiliyetleri. Bunun en çarpıcı örneklerinden birisi de bizim savunma sanayisinde göstermiş olduğumuz başarı. Savunma sanayisinde göstermiş olduğumuz bu başarı, AR-GE'siyle, inovasyonuyla sektörü yöneten, sektörün sahibi olan Savunma Sanayii Başkanlığının da katkılarıyla gerçekten büyük bir olgunluğa ulaştı ve her geçen gün çok daha farklı, çok daha sofistike şeyler imal edilebilecek duruma geldi ve bunların semerelerini de özellikle 15 Temmuz sonrası hızlı bir şekilde toplamaya başladık. Önümüzdeki günlerde yeni yeni sürprizlerin de çıkacağına inanıyorum.

Bu verimlilik konusu Türkiye'de önemli bir sorun. İşletmelerimizin yüzde 99,8'ini oluşturan KOBİ'lerimiz büyük işletmelerimizden 5 misli daha verimsiz çalışıyorlar. Bu verimsizliği ortadan kaldırmak için gene Odamızın öncülüğünde başlamış olan model fabrika... Artık eğitimciler eğitimlerini bitirdi, fragman eğitimleri dediğimiz bizlere hitap eden birer günlük eğitimler düzenliyorlar yapılacak işe nasıl bakmamız gerektiği konusunda bir farkındalık yaratmak için. Bu eğitimlere katılmanızı tavsiye ederim. Çok şeyler kazanacağınıza inanıyorum.

Ben 65 yaşındayım, aşağı yukarı 60 senenin üstünde sanayinin içindeyim, sanayinin tozunu yutan bir insanım; taytay durduğumdan beri neredeyse sanayiye gider gelirim. Bu Avrupa'daki, Almanya'daki uygulamaları gördüğüm zaman beni de çok etkiledi. İlk bakışta çok fazla bir anlam veremeyebilirsiniz ama o fragman eğitimini gördükten sonra nasıl yapılması gerektiği konusunda fikirlerinizi değiştirecektir. Bu eğitimlere sizlerin de katılmasını -tanıtım eğitimi diyelim artık bunlara, sizleri eğitecek hâlimiz yok, sadece bir bakış açısı vermek istiyoruz- ilgi göstermenizi rica ederim.

Hâlâ şu anda daha yüksek katma değerli işleri nasıl yaparız, bunlarla yoğunlaşabilmişliğiniz... Şu anda ekonominin bütün hedefi kaynak yaratma değil kaynak bulma üzerine kurgulanmış vaziyette. Bu darboğazı geçene kadar belki kaynak bulmak daha önemli olacak.

Efendim, ben kısaca ekonomik verilerle ilgili de bilgi vererek tamamlamak istiyorum.

Efendim, Tüketici Fiyat Endeksi 24,52 olarak açıklanmıştı en son. Bugün herhâlde Merkez Bankasının enflasyon raporu açıklanacak, daha yayınlanmadı herhâlde. Bu raporda benim beklentim, artık kurlar tekrar geri gelmeye başladığına göre enflasyonda da bir gerileme olabileceğini tahmin ediyorum. Ancak yüzde 24,52 olan enflasyon geçen sene bu tarihlerde yüzde 11,2 imiş. Bu, kurların hareketlenmesiyle beraber mayıs ayından itibaren hızlı bir yükseliş göstermiş durumda.

Tüketici Fiyat Endeksi'ndeki değişimi burada görüyorsunuz, bir önceki aya göre yüzde 6,3'lük bir artış var. Geçen sene eylülde 0,65 olan aylık artış bu sene eylülde 6,3'e yükselmiş. Bir önceki yıla göre 19,37'lik bir artış gözüküyor. 12 aylık ortalamalara göre ise 13,75 artış var.

Asıl bizi ilgilendiren kısım, üretici fiyatlarındaki enflasyon; yüzde 46,15. Bu geçen sene yüzde 16,28 imiş. Yani yüzde 24 dersek şu anda fiyat artışlarındaki yüzde 22'lik kısmı -farkı-sanayi yüklenmiş durumda ve tüketici fiyatlarına yansıtamamış durumda. İnşallah kurların daha aşağıya gelmesiyle yeni girdilerle maliyet yapıldığı zaman bu farkın daha aşağıya düşeceğini ümit ediyoruz.

Yurtiçi Fiyat Endeksi değişim oranları 2018 itibarıyla bir önceki aya göre eylül ayında yüzde 10,88 olarak değişim göstermiş. Bir önceki yılın üretici fiyatları ne? Bir önceki yılın aralık ayından bu yana yüzde 38,96'lık, bir önceki yılın aynı ayına göre de yani 12 aylık olarak da yüzde 46,15'lik bir artış göstermiş. Sağdaki sütunda ise geçen seneki aynı şartlardaki enflasyon oranlarını görüyoruz.

Burada TÜFE ve ÜFE endekslerini, ikisini bir arada görüyoruz. Aradaki makas farkı aslında üreticinin talep darlığından dolayı piyasaya yansıtamadığı enflasyon farkını göstermekte. Bu enflasyonun hesaplanmasında, biliyorsunuz, TÜİK 407 tane malın olduğu bir sepeti değerlendiriyor, sepete göre bu enflasyonu tespit ediyorlar. Bu 407 malın 339'unda ciddi bir enflasyon var. Üreticiler yüzde 46 olan üretici enflasyonuna sadece yüzde 24'ünü yansıtabilmiş durumda, gerisini üstlenmiş durumdadır şu anda.

Burada enflasyondaki önemli artış kalemlerinden bir tanesi, gıda maddelerindeki artış. Gıda maddelerindeki artış dünyadakinden farklı bir seyir izliyor bizde. Özellikle 2014, 2015 yıllarına kadar dünyada fiyatlar yükselirken bizde düşmüş, daha sonra burada bir kesişmeyle birlikte dünyadan ayrılmaya başlıyoruz. Burada kur geçirgenliğinin ve gıda ham maddelerinde özellikle üretimden sofraya gelen kadarki sürelerin, kayıpların ve aradaki araçların etkileri yadsınamaz bir şekilde ortaya çıkıyor. Bununla ilgili birtakım tedbirleri Hükümetimiz de almaya çalışıyor, işte göreceğiz onları.

Gelişmekte olan ülkelere baktığımız zaman ise, onlardan da ciddi bir şekilde enflasyon olarak ayrılmış durumdayız. Burada çeşitli ülkelerin enflasyonları var. Biz özellikle 2016 yılından itibaren ve özellikle de 2018'in birinci çeyreğinden itibaren dünyadan ciddi bir şekilde ayrılmış durumdayız.

Merkez Bankası faiz artırımında bulunur mu bulunmaz mı? Şu anda baktığımız zaman, Merkez Bankasının son faiz artırımıyla beraber enflasyon ile 1 yıllık faizler arasında çok cüzi de olsa artı bir puan ortaya çıkacak şekilde bir fark oluşmuş durumda. Tahmin ediyoruz ki, kurların aşağıya gelmesiyle beraber Türkiye'ye girecek sermayeyle beraber inşallah bu faizlerin de aşağıya düşmesini bekliyoruz.

Dış ticaret rakamlarına geldiğimiz zaman: İhracatımız Ocak-Eylül itibarıyla 123 milyar doları bulmuş durumda. Geçen sene bu rakam 115 milyar dolardı. Orada yüzde 7'lik bir artış söz konusu. İthalatımızda ise: 2017'de 168,9 milyar dolar olan ithalatımız bu sene 174,1 civarına gelmiştir. Buradaki artışımız ise yüzde 3,1 olarak gerçekleşmiştir. Dış ticaret hacminde yüzde 4,6'lık bir artış söz konusudur. Dış ticaret dengesi de 51 milyar 112 milyon lira olarak gerçekleşmiştir. İhracatın ithalatı karşılama oranımız ise yüzde 70,7'ye ulaşmıştır. Bu 2017'de %68 seviyesinde seyrediyordu, onunla ilgili de bir grafik olması lazımdı, bakarız daha sonra. Özellikle bu kurlardaki artışla beraber hızlı bir şekilde ithalatın düşmesiyle ihracatın ithalatı karşılama oranında ciddi bir azalma var.

Toptan sanayi imalatı açısından baktığımız zaman ise değerler şöyle: Toplam imalat sanayinin ihracatı değer olarak 102,2 milyar dolara yükselmiş durumda. Yüksek teknoloji ürünlerin payı bunun içerisinde 3,4 milyar dolar. Bizim asıl sancımız burada. İhracatımız içerisindeki yüksek

teknolojili ürünlerin payı şu anda yüzde 3,3'e tekabül ediyor. Bizim bu rakamı mutlaka artırmamız lazım. Endonezya; depremdaki resimlerini gördünüz, oradaki sefaleti gördünüz ama Endonezya'nın ihracatının içerisindeki yüksek teknolojili ürünlerin payı yüzde 30. Biraz sonra arkada Avrupa ülkeleriyle birlikte de bizim mukayesemizi vereceğiz. Orta-yüksek teknolojili ürünler yüzde 36,5; orta-düşük teknolojili ürünler yüzde 27,3; düşük teknolojili ürünler yüzde 32,9 seviyesinde ihracatımızdan pay almaktadır.

İleri teknolojili ürünlerde Avrupa ülkeleriyle karşılaştırma yaparsak: Mesela burada Almanya'ya baktığımız zaman, yüzde 15,2'den yüzde 14,8'e gerilemiş durumda. Ama gelişmiş ülkelere baktığımızda hepsi -yani burada en düşük Almanya gözüküyor şu anda bu tablo içerisinde; yüzde 14,8'ine karşılık bizim -2017'de yıllık ortalaması olarak 2,9- şu anda 3,3'e çıkmış durumda, birazcık artmış durumda.

Cari işlemler açığımız: 57,6 milyar dolarla mayıs ayında zirve yaptı, daha sonra kurdaki yükselmeye beraber yani Türk lirasının değer kaybetmesiyle, kurların rekabetçi hâle gelmesiyle beraber artık yurt dışından bazı şeyleri tedarik etmek yerine yurt içinden tedarik etmenin başladığını görüyoruz, en azından eldeki stoklar belki değerlendiriliyor. İnşallah bu ürünleri de yerli imkânlarımızla, kendi imkânlarımızla karşılamamız lazım. Şu anda cari açığımız 51,1 milyar liraya düşmüş durumda.

Efendim, bu 51,1 milyar lirayı -bizim her zaman başımıza bela olan- bunu nasıl finanse etmişiz yani eve giren paradan daha fazla para harcamışız? Bu fazla harcadığımız parayı nasıl finanse etmişiz? Cari açığımız yani mal ticaretinden açığımız 64,4 milyar lira. 23,9 milyar lira hizmet gelirlerimiz; yani turizm, bankacılık, servis hizmetleri filan gibi, onlardan artı olarak girmişiz. Vatandaşlarımızın yurt dışında yapmış oldukları yatırımlar da 11 milyar 860 milyon lira. İkincil kaynaklı gelirler dediğimiz işçi paraları, diğer vesilelerle ülkemize gelen paralar da 1,3 milyar lira. Bu, açığın 31,06 milyar lirasını finans hesabından kapatmışız. Ne demek finans hesabından kapatmışız? Doğrudan yatırımlardan, yabancıların ülkemizde yapmış oldukları yatırımlardan 7 milyar 360 milyon dolar fon gelmiş Türkiye'ye. Bunlar yabancıların Türkiye'den aldıkları konuttan tutun yapmış oldukları sabit sermaye yatırımlarına ve borsaya veya borç olarak bize vermiş oldukları şeyler. Portföy yatırımları net olarak 2,28 milyar. Diğer yatırımlardan da 1,45 milyar gelmiş. Rezerv varlıklardan yani Merkez Bankası rezervlerinden 20 milyar 210 milyon dolar harcamışız. Net hata noksandan da 20 milyar lira para çıkarmışız.

Bu cari açığı biz kime veriyoruz? Bunlar en çok cari açık vermiş olduğumuz ülkeler. Baktığımızda, başta Çin geliyor 13 milyar dolarla. Onun arkasından Rusya geliyor 12 milyar dolarla. Biz buradan en çok enerji -doğal gaz ve petrol- alıyoruz. Arkasından Hindistan geliyor. Hindistan'dan almış olduğumuz malların hepsi bizim Türkiye'de üretebileceğimiz mallar, niye Hindistan'dan 4 milyar dolarlık mal alıyoruz? Güney Kore geliyor, Almanya geliyor ve bu şekilde devam ediyor.

En çok cari fazla verdiğimiz ülkeler sıralaması ise böyle: Irak 4 milyar. Bu bir zamanlar daha fazlaydı ama Irak'ın içinin karışmasıyla beraber bu rakamlar azaldı.

Efendim, işsizlik oranlarına gelirsek: En son açıklanan haziran-temmuz-ağustos ayları. Önümüzdeki günlerde temmuz-ağustos-eylül açıklanacak. Eylülde ağustos verileri açıklandığı zaman bu rakamların daha da artacağını tahmin ediyoruz. Çünkü gözlemleyebiliyoruz, birçok işletmenin adam çıkarttığını görüyoruz. 2 haftadır Organize Sanayi Bölgesi'ndeki caminin doluluğunu kontrol ediyorum. Camimiz cuma günleri ful dolu olurken şu anda aşağı yukarı dörtte 1'i boş. Yani yer bulamazdık, dışarıda kılardık. Demek ki en azından dörtte 1'i Organize Sanayi Bölgesi'nde çalışmaya gelmiyorlar. Belki ücretli izin kullanıyorlar, ücretsiz izin kullanıyorlar, belki de işlerini kaybettiler. Ama bir sonraki grafikte göreceğiz. İşsiz sayısında son 3 yıllık -2016, 2017, 2018- rakamlar var. 2016'da temmuz itibarıyla 3 milyon 824 bin işsiz varken şu anda 3 milyon 531 bin işsizimiz var. Bu aslında çok kötü bir şey değil bütün bu şeylere göre. Her yıl 800 bin kişi iş gücüne katılıyor. Yani 1 milyon 600 bin kişiden bahsediyoruz

burada. Bu 1 milyon 600 bin kişinin biz aşağı yukarı sadece 200 binine iş bulamamışız, diğerlerine iş bulmuşuz, aslında istihdam yaratmaya devam ediyoruz. Ama son bu yaşadığımız kur şokunun maliyetine işsizlik olarak bakarsak, son 2 ayda işini kaybedenlerin sayısına baktığımız zaman aşağı yukarı 170 bin kişinin son 2 ayda işini kaybettiğini, bunların da toplam iş gücüne oranının yüzde 5 olduğunu söyleyebiliriz. Yani bu Rahip Brunson krizi veya Trump'ın tweet'iyle başlayan olayların 170 bin kişinin işsiz kalmasına sebep olduğunu... Bununla ilgili, bunu yaşamayalım diye biz önce davrandık, Ankara Sanayi Odası olarak bakanlarımıza göndermiş olduğumuz raporlarda kısa çalışmanın bir an evvel başlamasını istemiştik ama bilmiyorum nedendir yapmadılar.

Efendim, Tüketici Güven Endeksi'ni görüyoruz burada. 100 nötr olan değeri 57,6'ya inmiş durumda. Biraz önce açıklandı. Ekonomi Güven Endeksi 67,5 olarak açıklanmış. 71'den 67,5'a düşmüş bu ay itibarıyla. Bunun seyrini görelim daha iyi algılayabilmek için. 2007 yılından itibaren ki dalgalanmayı görüyoruz. Gri çizgiler aylık sapmaları, kırmızı ise ortalamalarını göstermekte. Aslında şu anda aylık olarak yaşamış olduğumuz şok 2008 kriziyle ki 10'uncu ayda yaşamış olduğumuzla büyüklük olarak aynı seviyede. Ama ben kurların geri gelmesiyle beraber bunu çabuk atlatacağımıza inanıyorum.

Son bir slaydım var. Bununla ilgili fazla bir şey söylemek istemiyorum. İthalatla ilgili bilgileri verdim.

Bu duygu ve düşüncelerle hepinizi saygıyla selamlıyorum. İnşallah önümüzdeki günlerde kurların da geri gelmesiyle beraber tekrar güvenin yükselip işlerimizin yoluna gireceğini ümit ediyorum.

Hepinize başarılar, hepinize sağlıklı, hayırlı işler temenni ediyorum. Sağ olun, var olun. (Alkışlar)